

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : . . . . . 200 Lei
Particularii : . . . . . 160 Lei
Membrii Agrului . . . . . 100 Lei

VALERIU TRAIAN FREŢIU

DIN MILA LUI DUMNEZEU ȘI GRAȚIA SFÂNTULUI SCAUN APOSTOLIC AL ROMEI EPISCOP ROMÂN
UNIT DE ORADEA-MARE, ASISTENT AL TRONULUI PONTIFICAL Ș. A.

VENERATULUI CLER ȘI IUBITULUI NOSTRU POPOR CREDINCIOS DAR ȘI MÂNTUIRE DELA DOMNUL !

Iubiți Eroți și Fii! Jur împrejur de noi se dă o luptă pe moarte și viață între credință și necredință. Dacă privim mai serios la această luptă, vedem că necredincioșii și cei fără Dumnezeu se luptă mai dârz, iar credincioșii de multe ori stau nepăsători. Creștinii din Mexic și din Spania ar fi scăpat de suferințele de azi, dacă mai înainte nu ar fi fost nepăsători și se apărau, când încă ușor puteau alunga primejdia dela sine. Soartea lor tristă să ne fie de învățătură. Să ne înarmăm până ce nu e târziu. Să ne apărăm de cu bună vreme și să ne întărim sufletele cu singurul și cerescul nutremânt, cu cel care ni l-a lăsat Domnul, ca prin testament, înainte de moartea sa de pe Cruce, cu Sf. Euharistie. Și anul ce-l începem, să-l declarăm unul fiecare dintre noi de an euharistic și cu sfințenie să ne silim, ca în fiecare zi să înaintăm în dragostea noastră către Isus euharisticul.

Acest sfat l-am dat și cu 25 ani în urmă Iubiților noștri foști tii sufletești și mulți l-au urmat. De aceea Isus aflând mai mulți credincioși ca pe vremea lui Lot, ne-a cruțat în vremea războiului mondial mai mult ca pe alții și ne-a apărat Dieceza de mizeriile și lipsurile cari au apăsât mai greu asupra altor ținuturi. De aceea a făcut Domnul, ca prin acel războiu să scăpăm din robia de veacuri și ne-a adunat pe toți fiii neamului nostru mult încercat în România întregită. Ca această Românie să înflorească și noi toți să ne putem împărtăși de toate comorile, cu cari bunul Dumnezeu cu mână largă a înzestrat-o, trebuie ca toți să alergăm la Isus și să facem ca El să sălășluiască în sufletele noastre ale tuturor zicându-ne și

nouă cuvintele adresate lui Zaheu : „astăzi în casa ta mi-se cade să fiu“ (Luca, 9, 5).

La începutul noului an cuvine-se și mie ca Învățător al Vostru să vă îndemn cu tot dădinsul, să faceți asemenea, căutând pe Isus, cercelându-L cât mai des și năzuindu-Vă să-L primiți zilnic în casa sufletului vostru.

I.

Prin păcat nu numai ne-am depărtat de Dumnezeu, ci ne-am făcut vrednici de osânda vecinică. Cu toate acestea, Dumnezeu atât de mult ne-a iubit, încât pe unul născut Fiul Său L-a dat pentru noi Isus Cristos, care este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, își răsește tronul Său ceresc, ia trup omenesc și se umilește ca să ne înalțe pe noi. Din dragoste față de noi se jertfește pentru noi, cari L-am vătămat, și moare pe lemnul crucii ca să ne aducă la viață. „Acesta păcatele noastre le poartă și pentru noi rabdă durere și noi am gândit că dela Dumnezeu este el întru durere și întru necaz. Iară el s'a rănit pentru păcatele noastre și a pălinit pentru fărădelegile noastre, certarea împăcării noastre pe dânsul și cu rana lui noi toți ne-am vindecat. Toți ca niște oi am rătăcit, fieștecarele din calea sa s'a abătut și Domnul l-a dat pe el pentru păcatele noastre. Și el pentru ce s'a chinuit, nu și-a deschis gura sa, ca o oaie la junghiare s'a adus și ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde așa nu-și deschide gura sa, întru smerenie judecata lui s'a ridicat și neamul lui cine-l va spune, că s'a luat de pe pământ viața lui, pentru fărădelegile poporului meu s'a adus la moarte“. (Is. 53. 4—8). Numai așa ne-am pu-

tut mântui, fiindcă păcatul e nemărginit de mare și facerea destul trebuie să fie nemărginit de mare. Că așa stă lucrul, e ușor de înțeles. Dacă zicem un cuvânt de ocară, cătră un servitor de-al nostru, e vătămare, Dacă zicem tot același cuvânt cătră un prieten, vătămarea crește, fiindcă acestuia îi suntem datori cu cea mai mare cinste. Dacă același cuvânt îl vom zice unui stăpân de-l nostru, vătămarea e și mai mare, fiindcă îi datorim mai multă cinste, adică cu cât crește mărimea persoanei sau ființei pe care o vătămăm, cu atât mai mult crește și vătămarea. Dumnezeu însă e nemărginit de mare; așa păcatul, care este călcarea voinței lui Dumnezeu exprimate în poruncile dumnezeiești și bisericiești, oricât de mic ni s'ar părea nouă, este răutate nemărginită, fiindcă prin el se vatămă Dumnezeu cel nemărginit. Tocmai pentru aceia pedeapsirea lui trebuie să fie nemărginit de mare. Noi însă suntem ființe mărginite. Ca atari nu putem suferi nici o pedeapsă nemărginită, prin urmare nici nu suntem în stare să facem destul dreptății lui Dumnezeu, pentru păcatele noastre. Avem însă un suflet nemuritor și așa putem suferi o pedeapsă fără de sfârșit, de aceea prin păcat ne facem vrednici de pedeapsa vecinică a iadului. De pildă ne poate servi pedeapsa îngerilor căzuți, cari pentru un singur păcat, făcut numai cu gândul, au fost pedepsiți cu osânda vecinică.

Dar, cum am zis, preabunul Dumnezeu atât de mult ne-a iubit încât pe unul născut, Fiul Său L-a dat pentru noi. Acesta a luat trup omenesc pentruca să poată suferi. Fiind Isus Cristos prin uniunea ipostatică și Dumnezeu și om, prin moartea Sa de pe cruce a făcut destul dreptății dumnezeiești pentru toate păcatele din toate vremile. Darurile câștigate pe lemnul crucii le-a așezat în s. biserică întemeiată pe sf. Petru, ca într'o visterie, ca de acolo fiecare om pământean, când voiește să-și poată scoate cu ajutorul sfintelor taine, atâtea daruri de câte are trebuință ca să i-se ierte păcatele și să poată înainta pe calea desăvârșirii sufletești. Așa prin s. botez și s. pocăință primim iertarea păcatelor și darul sfinților, iar prin celelalte sfinte taine primim înmulțirea darului sfinților.

Mântuitorul Nostru însă nu s'a îndestulit numai cu atâta, ci la cina cea de taină a luat pâine și mulțumind a frânt și a zis: „Luați, mâncați acesta este trupul meu, care se frânge pentru voi, aceasta să faceți întru pomenirea mea. Așisderea și păharul după cină, zicând: Acest păhar legea cea nouă este întru sângele meu: aceasta să o faceți de câteori veți bea întru pomenirea mea“. (I. Cor. 11. 24—25).

La porunca aceasta a Mântuitorului Nostru Isus Hristos, sfinții Apostoli și următorii lor legiuiri, Episcopii și preoții, aduc aceasta jertfă în s. Liturghie.

S. Liturghie este astfel jertfa continuă a legii nouă, în care Isus Cristos prin mâinile preotului se jertfește în mod nesângeros Părintelui Său Cereșc.

Sfânta jertfă liturgică e de trebuință pe lângă jertfa de pe cruce, nu pentrucă prin aceea nu s'ar fi făcut destul pentru toate păcatele lumii, ci spre reamintirea și înfățișarea nesângeroasă a jertfei sângeroase adusă pe lemnul crucii, prin care se aduce lui Dumnezeu o cinste desăvârșită, iar nouă roade pline de daruri, spre câștigarea mântuirii sufletului.

Noi prin cugetele, cunoștințele și faptele noastre niciodată nu vom putea mulțumi deajuns lui Dumnezeu pentru binefacerile primite dela El, pentru aceea suntem datori, ca prin sfânta Liturghie, ca jertfă de mulțumită să ne arătăm recunoștința noastră către Atotputernicul Dumnezeu.

Incurcați în păcate și greșeli, nu suntem în stare să înălțăm rugăciuni curate la ceruri pentru împlinirea cererilor noastre. Pentruca ruga noastră să fie ascultată, trebuie, ca să oferim s. Liturghie cât mai des, ca o jertfă de cerere la tronul cereșc.

De câteori promitem îndreptare și iarăși cădem, cum am cuteza să ne ridicăm ochii noștri la Preadreptul Judecător, dacă nu ne-ar veni întru ajutor Isus Cristos, aducând în sfânta Liturghie jertfa de împăcare, că: „De vremece sângele taurilor și al șapilor și cenușa de junincă stropind, pe cei spurcați îi stințește spre curăția trupului, cu cât mai vărtos sângele Domnului Cristos, carele prin Duhul cel vecinic, pe sine s'a adus fără de prihană lui Dumnezeu, va curăți cunoștința voastră de faptele cele moarte, ca să sluiți Domnului celui viu?“ (Evr. 9, 13—14).

Din vechime începând s'a adus s. Liturghie pentru sufletele celor morți, ca prin vredniciile Mântuitorului Nostru Isus Cristos să câștige iertarea pedepselor vremelnice și să poată trece din locul curățitor întru împărăția cerească.

Așa în toate lipsele noastre și sub toate împrejurările, ne e foarte trebuincioasă sfânta jertfă liturgică, ca noi și ai noștri să putem ajunge la fericirea vecinică. Drept aceea trebuie să slujim s. Liturghie cât mai des, întru cât să poate chiar zilnic, să luăm parte la s. Liturghie cu cea mai mare evlavie, jertfindu-ne lui Dumnezeu pe noi însine împreună cu Domnul Nostru Isus Cristos.

Sinodul III. (T. III, c. 1, p. 12) dispune: „Preoții aplicați la păstoria sufletelor sunt datorii în zile anumite a celebra s. Liturghie pentru credincioșii concrezuți grijei lor spirituale.

Purtătorii oficiilor parohiale sunt datorii a celebra pentru credincioșii lor în persoană și în parohie, și numai în caz de piedecă adevărată și gravă pot să fie supliți prin alt preot.

Zilele, în cari sunt datorii purtătorii oficiilor parohiale a celebra s. Liturghie pentru credincioșii lor, sunt toate Duminecile și toate sărbătorile de peste an. A aplica liturghiile în acele zile pentru alții, nu este iertat, nici stipendiu misal nu se poate lua după liturgiile acele.

Iar porunca a treia dumnezească explicată mai cu deamănuntul în porunca primă și a doua bisericască obligă pe fiecare creștin, ca în fiecare Duminecă și sărbătoare legată să asculte sfânta liturgie și predica. Drept aceea aștept dela fiecare frate preot, paroh ori administrator parohial, să slujască sfânta liturgie și să țină o predică de cel puțin 10—15 minute în fiecare Duminecă și sărbătoare sau dacă prin boală sau altă cauză gravă ar fi împedat să o facă aceasta el însuși, de cu vreme să se îngrijească, ca să fie substituit prin altul. Și mult m'aș bucura, dacă toți frații preoți ar celebra sfânta liturgie zilnic sau barem de câteva ori peste săptămână. Că astfel împărțându-ne cât mai mult de darul lui Dumnezeu, să putem câștiga binecuvântarea cerească. Să nu uita frații preoți, că au datorința să îndemne pe toți credincioșii cu tot deadinsul și cu toate ocaziunile, ca barem Dumineca și în sărbători să asculte regulat sfânta Liturghie.

II.

Isus Cristos voiește însă să se împreune cu noi mai intim. Întru ajungerea acestui lucru nouă ni-se dă sfânta cuminecătură spre nutremânt sufletesc.

La cina cea de taină „luând pâine mulțumind a frânt și le-a dat lor zicând: acesta este trupul meu, care se dă pentru voi, aceasta să o faceți întru pomenirea mea. Și luând păharul mulțumind a zis: luați aceasta și împărțiți între voi“. (Luc. 22, 16—17).

Și iată pâinea și vinul se pretac în adevăratul trup și sânge al lui Isus Cristos, rămânând numai forma pâinii și a vinului.

Insuși Isus Cristos încă cu un an înainte de cina cea de taină promite poporului o pâine cu mult mai prețioasă, „Pâinea, — zice El, — care eu o voi da, trupul meu este,

care îl voi da eu pentru viața lumii. Deci se priceau Iudovii între sine zicând: cum poate acesta să-și dea nouă trupul să-l mâncăm? Și a zis Isus: Amin, amin zic vouă de nu veți mânca trupul fiului omenesc și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi. Celce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, are viața vecilor și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Că trupul meu cu adevărat este mâncare și sângele meu cu adevărat este beutură. Celce mănâncă trupul meu și bea sângele meu întru mine rămâne și eu întru el... și celce mă va mânca pe mine, acela încă va fi viu prin mine“. (Ioan 6, 51—57).

Și el s'a milostivit spre noi și ne-a lăsat adevăratul său trup spre mâncare și scumpul său sânge spre beutură, căci în sfânta taină a Cuminecăturii sub forma pâinii și a vinului de față este Preacuratul Trup și Preascumpul sânge al Domnului, Dumnezeu și Mântuitorului Nostru Isus Cristos. Domnul mi-a făgăduit și credincios este Dumnezeu întru făgăduințele Sale. Că puternic este Dumnezeu și că în stare este să-și îplinească făgăduința ne-a dovedit-o, când la nunta din Cana Galileii a prefăcut apa în vin, când pe 5000 bărbați i-a săturat cu 5 pâini și 2 pești, când orbului din naștere i-a dat vederea, când pe ceice petreceau în neputință i-a izbăvit de toată boala, ba chiar și morți a înviat, dovedind prin aceste minuni, că este slăpânul a toată firea, că puterea Lui margini nu are.

Această învățătură o propovăduiește Apostolul neamurilor. El zice: „Păharul binecuvântării, care îl binecuvântați nu este împărțirea trupului lui Cristos?“ și „de câteori veți mânca pâinea aceasta și veți bea păharul acesta, moartea Domnului vestiți, până când va veni“. (I. Cor. 11. 26).

Aceasta a fost învățătura neschimbată a sfintei Biserici dela început și până acum.

Asfel fiecare preot de câteori celebrează sfânta Liturghie, se împărțesește de adevăratul trup și sânge al Mântuitorului Nostru Isus Cristos. Drept aceea, rogu-Vă Fraților, ca nici când nici unul să nu vă apropiați de altarul Domnului înținați cu păcate, fiindcă, precum zice sfântul apostol Pavel: „Oricine va mânca pâinea aceasta, sau va bea păharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi trupului și sângelui Domnului. Ci să se ispitească omul pe sine și așa din pâine să mănânce“. (Cor. 11. 28).

Ca nu cumva să se îplinească cu vre'unul dintre noi proorocia lui Malachia, care zice: „Că și vouă vi-se vor închide ușile și nu veți aprinde jertfelnicul meu înzadar, nu vă voiesc pe

voi, zice Domnul Atotfăcătorul și nu voi primi din mâinile voastre jertfe, că dela răsăritul soarelui și până la apus numele meu s'a mărit întru neamuri și în tot locul tărâmăie se aduce numelui meu între neamuri, zice Domnul . . . iar voi îl spurcați . . . și de veți aduce jertfă, au primi-le-voi acestea din mâinile voastre, zice Domnul Atotfăcătorul“.

Pregătiți-vă bine și vă curățiți sufletele voastre de câte ori vă apropiați de masa Domnului. Departe este dela mine gândul ca să vă îndemn, să vă rețineți dela împărlășirea cu sfânta taină a Cuminecăturii, căci prin aceasta veți despoia de darul cel mai mare, care nici îngerilor nu se dă, de care însă noi avem neapărată trebuință, ca să putem câștiga vieța de veci.

Și vă rog, Fraților cu tot deadinsul, că cu pilda voastră și cu cuvântul să îndemnați pe toți credincioșii, ca cel puțin odată în an să se apropie de sfânta masă a Domnului fălcuindu-le, că dacă nu o fac aceasta nu numai se despoia de darul acesta prețios, ci calcă și porunca a patra a bisericii și prin aceasta își încarcă sufletul cu un nou păcat de moarte. Iar pe ceice au credință mai tare și sunt mai zeloși îndemnați-i să se împărtășească cu sfințele taine mai des; la început, barem la sărbătorile mai mari; mai târziu în fiecare lună, progresând apoi în fiecare săptămână și în urmă în fiecare zi. Căci numai așa vom ajunge ca și biserica noastră cu timpul să se poată numi cu adevărat ceata sfinților, cum cu drept cuvânt s'a numit așa biserica lui Cristos în cele dintâi patru veacuri, când trăiau fără păcat și se împărtășiau zilnic de prețiosul trup și sânge al Domnului Nostru Isus Cristos. Spuneți-le ce ați citit în sfânta Evanghelie despre Zacheu, care văzând pe Isus Cristos și putându-l saluta în casa sa, mișcat până în adâncul sufletului, a zis cătră Domnul: iată jumătate din averia mea, Doamne, o dau săracilor și de-am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrat. (Luc. 19, 8).

Că așa și ei cu dor să doriască a vedea pe Isus și să înseteze de-a-l primi în sfințele taine, iar dacă L-au văzut și L-au primit sub acoperemântul sufletului lor ca și Zacheu, să se pocăiască, să restituie și să se îndrepte, bucurându-se de societatea lui Isus și nutrind dorul de-a nu se mai despărți de El.

III.

Dragostea, ce Isus Cristos ne-a arătat să o răsplătim cu dragoste adevărată. El dorește să fie totdeauna între noi și cu noi: pentru

aceea zi și noapte rămâne pa sfântul altar așteptându-ne și zicându-ne să mergem la El toți ceice suntem întristați și osteniți și El ne va ușura pe noi, căci jugul Lui e ușor și sarcina Lui e plăcută.

Avem chiar datorința să-l cercetăm pe Isus și să ne închinăm Lui: „Domnului Dumnezeu-lău te vei închina și Lui singur vei sluji“. (Mat. 4. 11).

Grele sunt ispitele pe cari le întimpinăm la tot pasul și cine altul decât Domnul va da nouă putere, căci „toiagul puterii va trimite ție Domnul și vei birui în mijlocul vrășmașilor tăi“, zice psalmistul. (Ps. 109, 4).

Multe sunt năcazurile noastre și negrăit este amarul suferințelor noastre și unde va afla mângăiere inima noastră îndurerată? La Domnul, despre care zice Psalmistul: Toiagul tău și varga ta, acestea m'au mângăiat. (Ps. 22, 5)

Cât de nerecunoscători sunt acei preoți, cari săptămâna întreagă îl încuie pe Isus în biserică, ca pe un rob sau dușman și nu lasă pe nime să-l cerceteze, să i-se închine și prin aceasta să-i câștige Lui bucurie, iar credincioșilor dar și binecuvântare.

Vă rog, Fraților, să aflați modul și timpul, ca și peste săptămână să fie accesibilă sf. biserică, pentru aceia ce doresc să-l adore pe Isus Cristos, și premergând cu pilda voastră, să îndemnați credincioșii să-și caute mângăierea și sfatul la Mântuitorul nostru în sfânta Euharistie.

Nu vă lăsați stăpâniți necontentit de grijile lumii acesteia, ci vă îndreptați adeseori gândul vostru spre Domnul, care vă zece: „Nu vă grijiți cu sufletul vostru ce să mâncați și ce să beți: nici cu trupul vostru cu ce să vă îmbrăcați; au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul, decât îmbrăcămintea? Căutați la paserile cerului, că nici seamănă, nici seceră, nici adună în jitiță și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește pe ele. Au nu sunteți voi cu mult mai aleși decât acelea? . . . Și de haine ce vă grijiți? Socotiți crinii câmpului cum cresc, nici se ostensc, nici torc. Iară zic vouă, că nici Solomon, întru toată mărirea sa nu s'a îmbrăcat, ca unul dintre aceștia. Deci dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu așa o îmbracă, au nu cu mult mai vârtos pe voi, puțin credincioși? Drept aceea să nu vă grijiți, zicând: ce vom mânca sau ce vom bea, sau cu ce ne vom îmbrăca, că toate acestea păgânii le caută. Că știe Tatăl vostru cel ceresc, că vă trebuiesc acestea toate. Deci, căutați mai întâiu împără-

ția lui Dumnezeu și dreptatea lui și acestea toate se vor adauge vouă". (Mat. 6, 25—33).

Apoi vă rog, iubitorilor Frați, să țineți totdeauna în curățenie și să împodobiți biserica, căci ea e casa lui Dumnezeu. Să nu pretindem numai sămbrie dela Stăpânul nostru, ci ce niște servitori conștiincioși să-i ținem în curățenie casa și să ne silim a-i sluji Lui, cu toată alipirea. Frumuseța bisericilor ne arată mărimea credinței noastre.

Nici odată să nu fim sgârșiți și leneși când e vorba de preamărirea lui Dumnezeu, numai așa vom putea aștepta dar și binecuvântare aci pe pământ și mântuirea sufletului nostru în viața veșnică.

***

„Către Născătoarea de Dumnezeu acum cu nevointă să alergăm noi păcătoșii“ și „folosi loare și acoperemânt vieții“ să o punem. Nici odinioară să nu lăcem noi nevrednicii a vest-puterile Ei știind-o maica lui Dumnezeu zicând: „Cu razele luminii Tale luminează, Fecioară, negura neștiinței gonind dela cei ce cu credință, Născătoare de Dumnezeu te mărim!“ Și deoarece „pentru toți Te rogi, ceea ce ești bună, cari scapă cu credință întru acoperemântul Tău cel puternic, că noi păcătoșii nu avem, către Dumnezeu, întru nevoi și întru scârbe, altă mântuire, pururea fiind însărcinați cu multe păcate, Maica Dumnezeului celui de sus. Pentru aceea cădem înaintea Ta“ (Canon de mâng.) și Te rugăm ajută-ne nouă, ca în toate zilele vieții noastre să putem urma chemării iubitului Tău Fiu, care zice: „Rămâneți întru mine și eu întru voi. Precum mlădița nu poate să aducă roade întru sine de nu va fi în viță, așa nici voi de nu veți fi în mine. Eu sunt vița, voi mlădițele, cel ce locuiește întru mine și eu întru el; acela aduce roadă multă, că fără de mine nu puteți face nimic.

De nu va rămânea cineva întru mine, se va scoate afară ca mlădița și se va usca și o vor aduna și o vor băga în foc și o vor arde. De veți rămânea întru mine și cuvintele mele de vor rămânea întru voi, orice veți vrea, veți cere și va fi vouă. Întru aceasta s'a preamărit Tatăl meu, ca roadă multă să aduceți și să fiți mie ucenici. Cum m'a iubit pe mine Tatăl și eu v'am iubit pe voi: rămâneți întru dragostea mea". (Ioan 15, 4—9). Și așa să rămânem uniți cu El, să rămânem uniți cu Cristos întreaga noastră viață, dar mai ales anul, pe care-l începem.

Astfel vom prinde putere și vom birui. „Cel ce va învinge, va stăpâni acestea și eu voi fi lui Dumnezeu și el va fi mie fiu“ (Apoc. 21, 7).

Atunci norii grei, ce se arată se vor împrăștia și noi pre lângă fericirea vecinică ne vom câștiga și pe cea vremelnică, trăind unul cu altul în adevărată dragoste frățescă. Pur-lându-l neîncetat pe Cristos în sufletele noastre, vom străluci în fericire și ne vom simți și aici cum strămoșii noștri s'au simțit în paradisul pământesc. Amin.

Darul Domnului nostru Isus Cristos, și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Spiritului Sfânt să fie cu voi cu toți.

Dat în Reședința Noastră episcopescă din Oradea în ziua de anul nou 1938, împlinindu-se 25 ani dela consacrarea Noastră întru Episcop.

EPISCOP VALERIU TRAIAN

PARTEA OFICIALĂ

No. 4311/1937.

VALERIU TRAIAN FRENȚIU

din mila lui Dumnezeu și grația Sfântului Scaun Apostolic al Romei, Episcop Român Unit de Oradea-Mare, Asistent al Tronului Pontifical ș.a.

Veneratului Cler diecezan dar și pace dela Domnul și binecuvântare arhierescă!

În ziua de 14 Ianuarie 1938 se împlinesc 25 de ani de când din mila bunului Dumnezeu am fost consacrat Episcop și s'a pus pe umerii Noștri slabi sarcina grea și de mare răspundere a Apostolatului. Această zi de mare însemnătate pentru Noi dorim să o petrecem, împreună cu iubitul Nostru Cler diecezan sfătuindu-Ne împreună asupra chestiunilor ce privesc deaproape viața religioasă și morală a credincioșilor, bunul mers al administrației bisericești și situația Clerului diecezan, în special în urma trecerii lui la fondul de pensiune al Statului, precum și asupra altor chestiuni în legătură cu misiunea noastră grea de a conduce sufletele pe calea către mântuire. Drept aceea pentru ziua de 14 Ianuarie 1938 convocăm Sinod diecezan, care se va ținea la reședința noastră episcopescă cu participarea următorilor reprezentanți ai Clerului diecezan:

1. Membrii titulari și onorari ai Veneratului Capitul cathedral.
2. Vicarii foranei ai Sătmarului și Sălajului.
3. Protopopii actuali și administratorii oficiilor protopopești.
4. Directorul Cancelariei diecezane.
5. Notarii districtelor protopopești.

6. Profesorii Academiei teologice.
7. Directorul liceului de băieți din Beiuș și un delegat al corpului didactic.
8. Directorul Școlii normale diecezane și un delegat al corpului didactic.
9. Profesorul de religie de la liceul de fete din Beiuș în reprezentanța acestui institut.
10. Superiorii diecezani ai ordinelor monahale din Dieceza (Părinții Asumpționiști, Franciscani și Frații Școlii Creștine).

Toți cei de mai sus în ziua de 14 Ianuarie 1938 la orele 9 se vor prezenta în Biserica Noastră catedrală din Oradea, unde se va celebra Sf. Liturghie Pontificală cu „Impărate ceresc”. La Liturghia Pontificală vor concelebra cei designați, iar ceilalți vor ocupa loc în presbiter. După Sf. Liturghie va avea loc în Biserica catedrală deschiderea solemnă a Sinodului cu îndeplinirea formalităților prescrise. Apoi la reședința episcopescă se vor ține ședințele comisiunilor și ședința plenară a Sinodului. După terminarea lucrărilor va avea loc încheierea solemnă a Sinodului în Biserica catedrală.

Darul Domnului Nostru Isus Cristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărțirea Spiritului Sfânt să fie cu voi cu toți.

Oradea, din Reședința Noastră episcopescă, la 20 Decembrie anul Domnului 1937, al Episcopatului Nostru al XXV-lea.

EPISCOP VALERIU TRAIAN

No. 4363/1937.

Indulgențe plenare în 1938.

În baza facultății speciale primite de la Sfântul Scaun Apostolic, în anul 1938 vom împărți Clerului și credincioșilor din dieceza Noastră Binecuvântarea Apostolică împreună cu indulgențe plenare, la următoarele sărbători:

1. Anul Nou — 1 Ianuarie;
2. Rusalii — 12 Iunie;
3. Nașterea Preacuratei — 8 Septembrie;
4. Sf. Nicolae — 6 Decembrie.

Frații preoți la fiecare ocaziune, în Dumineca premergătoare vor publica indulgențele plenare și își vor pregăti credincioșii pentru dobândirea lor, îndeplinind următoarele condițiuni:

1. Să se mărturisească și să se cuminece.
2. Să aibă intențiunea de a dobândi indulgența plenară fie pentru sine, fie pentru vreun suflet din purgator;
3. Să reciteze de 6 ori Tatăl Nostru, Născătoare și Mărire Tatălui. . . Și acum, la intențiunea Sf. Părinte. Recitarea rugăciunilor se va face în comun la sfârșitul Sf. Liturghii.

Oradea, 29 Decembrie 1937.

No. 4360/1937.

Comunicarea în cele sacre cu acatolicii e oprită

Pentru orientare și strictă acomodare comunicăm Ven. Cler Circularul comun al Corului episcopesc cu privire la comunicarea în cele sacre cu acatolicii:

În timpul din urmă, tot mai dese sunt tânguiriile, că unii frați preoți, ba chiar și profesori de religie la școlile secundare, cu ocaziunea serbarilor naționale și cu alte prilejuri de sărbătoare, concelebrează cu acatolicii.

Ori, faptul acesta, pe lângă desconsiderarea sfințelilor canoane, mai are și altă urmare neplăcută și anume: pe preoții și profesorii de religie, care observă cu conștiinciozitate opreliștea canoanelor adeseori îi aduce în situații neplăcute și supărătoare și atrage asupra lor odiul mulțimii, care se provoacă mereu la aceia, cari participă în comun la sărbători, la sfințirea apei, a drapelului etc.

De aceea atragem din nou atențiunea Veneratului Cler, asupra dispozițiilor cuprinse în Circularul I din No. 351/1923, și-l îndemnăm cu toată insistența, ca pe viitor să se țină de orice comunicare în cele sacre cu acatolicii.

Față de contravenienți se va aplica toată asprimea canoanelor.

Din conferința Episcopatului român unit, ținută la Blaj în 14 Decembrie 1937.

Dr. Alexandru Nicolescu
Arhiepiscop și Metropolit

Dr. Valeriu Tr. Frențiu

Episcopul Orăzii

Dr. Iuliu Hossu

Episcop de Cluj-Gherla

Dr. Ioan Bălan
Episcopul Lugojului

Oradea, 28 Decembrie 1937.

No. 4352/1937.

Exerciții demonstrative de apărare contra atacurilor aero-chimice.

Spre orientarea Clerului și credincioșilor comunicăm mai jos ordinul Ministerului Aerului și Marinei cu No. 1057/1937 lăsând preoților, că în ce privește darea alarmei cu clopotele să se acomodeze dispozițiilor ce le vor primi de la autoritățile competente.

Ministerul Aerului și Marinei, care în conformitate cu art. 1, 3 și 43 din legea pentru înființarea, organizarea și funcționarea M. A. M. publicată în Mon. Oficial No. 277 și 281/936, coordonează toate măsurile de apărare antiaeriană (pasivă) a teritoriului, intenționează ca începând de la 1 Ianuarie 1938 să treacă la executarea unor serii de exerciții parțiale demonstrative, pentru orientarea populației asupra măsurilor luate de autorități, în scopul protecției contra atacurilor aero-chimice, cu concursul tuturor departamentelor (centrală și exterior).

Aceste exerciții se vor executa pe întreg teritoriul țării, în aceeași zi și aceeași oră, în următoarea ordine de urgență:

1. Alarmă

la 9 Ianuarie 1938 ora 13.30' și ora 21.20' absolut toate clopotele, sirenele, soneriile, megafonele, etc., prevăzute în planurile de alarmă ale departamentelor

(centrală și exterior) vor suna alarma conform art. 50 din Regulamentul apărării pasive, adică:

— „Sunete lungi și repetate» timp de 3'.

După 10 minute, se va da încetarea alarmei cu aceleași mijloace prin:

— „Sunete scurte repetate» timp de 3'

la acest exercițiu demonstrativ populația ia parte ca spectatoare.

2. Stingerea luminilor.

Odată cu darea alarmei noaptea (ora 21.30') se va executa și stingerea luminilor conform planului stabilit de uzina electrică sau gaz, locală.

La acest exercițiu populația va lua parte numai la camuflarea iluminatului interior, în sensul că va trage ruletele, obloanele, etc., astfel ca nici o lumină să nu se zărească pe timpul cât durează alarma.

Pentru reușita acestui exercițiu demonstrativ, este nevoie de anunțuri la Radio la București (prin grija

M. A. M.), publicațiunile prin ziarele locale, afișe pe străzi, bătăi cu toba, megafoane, ordine circulare și instrucțiuni date de autoritățile locale, etc.

Nu se va crea niciun moment de atac aero-chimic, ci numai se va anunța publicul din timp pentru a se obișnui cu măsurile ce trebuiesc luate în caz de pericol aero chimic.

Cu onoare vă rugăm să binevoiți a dispune să se dea instrucțiunile D-voastră de detalii tuturor organelor în subordine pentru realizarea în condiții cât mai bune a acestor exerciții demonstrative A. P. parțiale în scopul deprinderii populației cu astfel de situații.

Exercițiile militare ulterioare vor fi aduse din timp la cunoștința D voastră.

Primiți, etc.

Ministrul Aerului și Marinei,

(ss) Radu Irimescu

Oradea, 28 Decembrie 1937.

Adevărata armă evanghelică

În fața primejdiei în care au fost puși credincioșii noștri din nordul Ardealului prin înființarea noii episcopii ortodoxe a Maramureșului, cu gândul mărturisit pe față de a desființa biserica unită, gând, ce se spune că va trebui să fie îmbrățișat de oricare guvern al țării și pe care Mitropolitul dela Cernăuți vrea acum mai nou să-l înfăptuiască în nu mai puțin decât 20 de luni, „nu prin cuceriri neprietenești, ci prin duhul dragostei evanghelice, ceea ce se tâlcuiește — în lumina orbitoare a milioanele grele de care dispune fondul bisericesc de acolo și a unei scutiri de taxe vamale pentru 86 vagoane fier și 210 vagoane ciment etc., aprobate mitropoliei din Cernăuți pentru un »palat cultural« (Mon. Of. Nr. 285/1937) — prin cumpărare de suflete, cari se crede că vor putea fi miluite, scotând sărăcia cunoscută a credincioșilor noștri din Maramureș», Înaltul nostru Ierarh dela Baia-Mare ia unele măsuri de apărare, adevărate arme duhovnicești și evanghelice pe care e bine să le cunoască toți. »Invităm — spune circulara Nr. 6540/1937, care se ocupă de această primejdie religioasă și națională — pe toți purtătorii Oficiilor parohiale și prin aceasta întreaga obște drept credincioasă a Eparhiei Noastre, să Ne informeze totdeauna amănunțit și cu date concrete și mai ales fără nicio amânare, despre tot ce cred că Ne poate interesa în această materie. Făcând așa, vom ști totdeauna unde va trebui să concentrăm forțele, de apărare spre a putea preveni, ori repara, orice spărtură, ori sgârietură a zidului cetăților noastre sufletești, — clădite pe temeiul de stâncă al dragostei noastre de neam și de lege. Iar pentru ca această hotărâre nestrămutată a Noastră — pe care nu se poate să n'o împărtășească întocmai întreg Ven. Cler Eparhial și toți credincioșii mireni ai scumpei Noastre Eparhii — în care abea avem azi sate »cu

câte 2 rânduri de biserici și preoți» — să poată atinge rezultatul dorit, dispunem ca în cele 3 zile de praznic ale Crăciunului să se facă în acest scop pretutindeni rugăciuni publice, după următorul program, încadrat după rugăciunea amvonului:

1. »Impărate Ceresc» — rostit de preot.

2. »Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați» (dela Dupăcinar) — cântat de strană și întreaga obște credincioasă.

3. »Să ne rugăm, plecând genunchii pentru ca Domnul să risipească intențiile și faptele îndreptate, cu gând de distrugere, împotriva legii și bisericii noastre unite cu Roma lui Petru. Tatăl Nostru. Născătoare».

4. »Ne legăm cu toții să păstrăm neștirbită credința în legea Domnului și în Biserica lui singur mântuitoare. Așa să ne ajute Dumnezeu. Amin».

Așa se luptă cu duhul evanghelic!

— Cine e noul primat al Galiilor, card. Gerlier? Eminența Sa card. Gerlier, noul arhiepiscop de Lyon, primat al Galiilor, s'a născut în Versailles la 1880, a studiat dreptul și a fost secretarul baroului avocațial din Paris. În 1907 a fost președintele Uniunii catolice a tineretului francez. În etate de 33 de ani, se decide să renunțe la cariera juridică și să se facă preot. Intră în seminarul Issy-les-Moulineaux. După câteva luni, izbucnește războiul mondial. Luptă pe front și e grav rănit. Ajunge și prizonier. În 1921 e hirotonit preot de cardinalul Dubois și numit conducător al operelor arhidiecezane din Paris. În Mai 1929 e numit episcop de Tarbes și Lourdes. În această calitate, el are ocaziune de a primi pelerinaje din toată lumea catolică și a se face cunoscut și iubit pretutindenea. Din Iunie 1937, s'a înscăunat la Lyon. El e un amic al României.

† LUCREȚIA FRENȚIU

În ziua întâi de Crăciun a murit domnișoara Lucreția, sora Exc. Sale P. S. nostru episcop Valeriu Traian Frențiu.

Această moarte a îndoliat nu numai pe înaltul nostru chiriarh și distinsa lui familie, nu numai reuniunile de pietate și societățile de binefacere din orașul de reședință și din tot cuprinsul eparhiei noastre, nu numai un mare număr de asociații și așezăminte naționale, ci pe atâția cunoscuți și admiratori din Ardeal și Banat, ba chiar și din țara întregă.

Bine zice reporterul ocazional al unui ziar local (Noua Gazetă de Vest, 29. 12. 1937) că »deși nedecretată, în realitate această înmormântare a luat proporții de funeralii naționale«.

Cu acest trist prilej, familia Frențiu a tipărit următorul necrolog:

Adânc îndurerăți și resemnați în voința preasfântă a Domnului, vă facem cunoscut că scumpa și în veci neuitata noastră soră, cumnată și verișoară

LUCREȚIA FRENȚIU

învățătoare pensionară

după lungi și grele suferințe purtate cu răbdare creștinească, zilnic întărită cu sfintele Taine, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Celui ce a creat-o și a ajutat-o să fie model de evlavie și de viață bogată în fapte de dragoste față de aproapele pentru preamărirea lui Dumnezeu, în ziua de 25 Decembrie 1937, orele 15^{1/2}, în al 75-lea an al vieții sale.

Rămășițele pământești ale scumpei decedate se vor așeza în cimitirul Rulikovsky, după prohodul ce se va săvârși în catedrala română unită, în ziua de 27 Decembrie 1937, orele 15.

Oradea, la 25 Decembrie 1937.

Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată.

Episcop Valeriu Traian Frențiu
frate

Văd. Maria Gruescu născ. Frențiu   Col. Cornel Frențiu
soră   frate

Cornel Demeter   Sim'nica Vuia   Elena Col. Frențiu
văr   verișoară   cumnată

Cât ce s'a răspândit trista veste, a început pelerinajul vizitatorilor dornici de a-i aduce cinstea cea din urmă.

Clopoțele tuturor bisericilor cu dangăte lungi și jalnice chemau lumea românească și creștinească a municipiului nostru la împlinirea supremei datorii de pietate. Trompete ostășești din cazarmă în cazarmă prezentau onoruri. Sprintene avioane românești se încrucșau în văzduh, în semn de doliu. Catedrala devine din ce în ce mai neîncăpătoare pentru mulțimea ce ține să participe la această ceremonie.

Trista solemnitate e prezidată de Exc. Sa P. S. episcop de Cluj—Gherla, Iuliu Hossu, înconjurat de un sobor de 12 preoți, între cari aproape toți membri veneratului capitolu, precum și doi diaconi.

Înainte de a lăsa cuvântul oratorilor funebri, fiind să aducem Exc. Sale P. S. nostru episcop, greu încercatei sale familii, precum și număratoaselor societăți și așezăminte în care defuncta a acționat, îndurerata expresiune a condoleanțelor noastre.

Frații preoți sunt rugați să și aducă aminte de ea în rugăciunile și jertfele ce aduc la altarul Domnului.

Vestitorul

Discurs funebru rostit de Fr. Ion M. Gârleanu, franciscan român unit

Intristați Ascultători!

Scumpă este moartea dreptului.

Gingășia ce o îmbracă poezia Credinței, în sărbătorile Crăciunului, n'a pătruns în anul acesta în palatul sfintei noastre Episcopii. În poarta ei de castel medieval, s'a postat amenințător îngerul morții hotărât a lovi cu nemiluita în unul din locuitorii lui, tocmai atunci când colindătorii veseli veneau să aducă, din sufletul curat, dorințele de bine. Grupuri după grupuri s'au îndepărtat din fața porților închise — lucru neobișnuit în alți ani — cu tristețea în inimă.

Dar și mai triști decât dânsii, înaltul nostru Păstor, sora, fratele și cumnata cu genunchii plecați, cu ochii înlăcrămați vegheau la căpătâiul aceleia care a fost D-șoara Lucreția Frențiu. Vieța ei pământească, după lungi și grele suferințe îndurate cu suflet mare, mai dănuia încă doar ca o palidă lumină de candelă când untdelemnul e pe sfârșite și fiecare clipă era o pierdere, prea timpurie pentru scumpii ei, pentru a nu o calcula cu ochii veșniciei și a nu-i da vieța credinței prin focul rugăciunii. Și rugăciunile și lacrimile s'au înrăjit, s'au contopit, fără întrerupere până *alaltăieri* la oarele trei și jumătate, când D-șoara Lucreția pleca, pentru un Crăciun suprafiresc, în lumea dreptilor.

Ce a însemnat pentru ai săi D-șoara Lucreția, am înțeles-o însă numai atunci, când printre lacrimi Prea Sfințitul ei frate îmi zise „*am pierdut pe mama noastră*“. O apreciere mai adâncă nici că se putea găsi, pentru cea mai în vârstă dintre fiicele Părintelui asesor consistorial Ioachim Frențiu, care rămas văduv, prea de timpuriu își văzu fiica, pe atunci de 17 ani, în rolul de mamă crescătoare a frățiorilor săi dintre care cel mai mic avea deabea 5 anișori. Suflet duios, crescută într'o atmosferă de credință vie, ea simți din vreme, chemarea de educatoare și prin studii serioase se pregătește la misiunea de a forma

suflete, fără să știe, că aceste binefaceri trebuia să le împărtășească, mai întâiu, înșiși frățiorilor și surioarei sale în familie.

Reșița, centrul industrial de atunci ca și de acum, mai vorbește și azi de curajoasa dascăliță care timp de 12 ani a făurit cu drag și jertfe sfinte suflete românești, a modelat inimi creștinești.

Trecând la Orăștie, aci timp de 8 ani, inima ei darnică se lărgește și mai mult în contactul cu credincioșii săraci, dați spre păstorire fratelui său, devenit protopop. Războiul mondial a sguđuit adânc dragostea ei de aproapele și a schimbat-o în cea mai dulce soră de caritate, care cutreera spitalele de răniți din Lugoj, unde urmă pe fratele episcop în 1913, pentru a *se face tuturor toate*, a mângâia și a ajuta pe toți suferinzii, fără deosebire de naționalitate. Devotamentul său eroic, izvorit dintr'o inimă curată și plină de credință, i-au atras binemeritate atenții și înaltele decorații primite din partea Crucii Roșii îi dau doar nou avânt, pe drumul jertfelnic al carității creștinești. Sosită în Oradea cu fratele înaintat la episcopia aceasta în 1922, unde un centru de Orfani de război își face cu greu drum în vieță, intră în comitet dela început și e aleasă în curând chiar Președinta acestei instituții naționale. Sufletul ce l-a pus în noua însărcinare, inima ce a cheltuit-o, în grija de a fericii pe acei copii de eroi, rămași fără sprijin în pragul vieții, numai Dumnezeu le-a putut măsura. Orfanii îi luau zilele întregi, ba uneori și o parte însemnată din noapte și asta ani de zile, până mai eri, în ajunul căderii sale la pat, când ultimii orfani, încă neașezați îi solicitau audiențe spre îndrumare și ajutorare.

Dacă aceste sute de orfani răzlejiți în întreaga țară, cu pâinea asigurată fie prin școli superioare, fie prin meserii cinștite, ar putea fi de față la această tristă ceremonie și ei, în culmea durerii, n'ar avea decât o tânguire: »am pierdut pe mama noastră«.

Și cum să uităm de Patronatul Servitoarelor pe care l-a condus tot timpul cu suflet de mamă? Ea înțelegea prea bine primejdiile în care se găesc servitoarele venite dela țară să și câștige o bucată de pâine și le voia mântuite de păcat și rușine. Și a reușit să grupeze în patronat până la mai bine de o sută de servitoare și să le conducă aproape timp de 10 ani.

Dar facerile de bine ale D-șoarei Lucreția, cele mai multe, sunt cele ce nu se cunosc; căci potrivit Evangheliei *„să nu știe stânga ce face dreapta ta“*, ea a făcut mister din milosteniile sale. Totuși cele ce le știm sunt de ajuns pentru a afirma, că familiile scoase din mizerie, adesea cu sume însemnate, sunt fără număr. Fără număr, sufletele îndrumate la bine. Fără număr, neștiutorii în ale credinței luminați. Fără număr, sufletele răslețite ținute sub ocrotirea ei. Fără număr, săracii îmbrăcați, flămânzii săturați cari, azi se tânguesc și în secretul inimii lor, vorbesc lui Dumnezeu

de milostivirile ei, precum săracii din Iope, vorbeau și arătau sfântului Petru milostenia primită dela Tavita. O știe aceasta mai ales *Reuniunea Mariană* a Doamnelor care a avut fericirea să o aibă de Președintă neasemănată până în anul trecut; o știe Societatea *Principale Mircea* în al cărui comitet, a activat ca membră activă; o știe asociația *Preasfintei Inimi a lui Isus* care a fost onorată cu vicepreședinția ei fecundă.

Intristată adunare, cum să nu privim la răposata, ca la o *ucenică a Domnului*, când avem împlinit atât de strălucit cuvântul Evangheliei: *„Intr'aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii mei de veți avea dragoste unul către altul“*.

Fericită apoi de a se fi născut româncă, educată în familie preoțească, într'un spirit de înalt românism și patriotism luminat de credința Romei, dotată cu o cultură aristocratică, a știut totdeauna să lupte înțelepțește, pentru interesele Neamului, împreună cu marile femei române, de pretutindeni, dar mai ales cu cele din Oradea în a căror Reuniune a fost o membră de frunte în comitet.

Iar când, prin imperativul vremii, A. G. R. U. a luat ființă, D-șoara Lucreția s'a înscris cu entuziasm în rândurile ostașilor conștienți de datoria ce o au, de a se jertfi pentru existența și prosperitatea Bisericii noastre Române-Unite.

În mijlocul acestei intense activități pe terenul social și caritativ totuși, D-șoara Lucreția a fost pururea vestala neadormită, la datoriile familiare ale palatului episcopesc, dar mai presus de toate, flacăra vie de credință, pârghie de nădejde creștinească, înaintea lui Dumnezeu, fără de care, vieța ei de albină lucrătoare ar rămânea un mister. Dragostea ei aprinsă către Dumnezeu, deprinsă din copilărie pe genunchii mamei sale, a crescut cu anii alimentată de adevărurile religiei noastre, dar mai ales de zilnica ascultare a sfintei liturghii, de cuminecarea cu *„pâinea vieții“*, Euharistia și de mărturisirea săptămânală. De aci și zelul ei aprins pentru podoaba sfintelor biserici, curățenia altarelor și grija pentru veșmintele liturgice, cu care a împodobit atâtea biserici sărace. La vieța Euharistică D-șoara Lucreția a unit evlavlia către Patimile Domnului, recitând zilnic rozarul sfintelor rani a lui Isus. Pe Maica Precurată a iubit-o cu frăgezimea inimii de fecioară și recita cu bucurie în toate zilele sfântul Rozar. Acum vre-o cinci ani în urmă, în dorul de a se ști și mai strâns legată de Dumnezeu, comoara sufletului ei mare, a îmbrăcat chiar haina (de călugăriță în familie așa zisă) a terțiarilor în Ordinul sf. Augustin, în care a depus jurământul de soră și i-a ținut cu sfințenie regula.

Și, când te gândești că această enumerare de fapte n'au fost flori de o zi, ci ascensiuni tot mai avântate și mai sublime timp de aproape trei sferturi de veac, atunci vezi că cei 75 de ani ai D-șoarei Lucreția petrecuți între Silha-Costei — locul de na-

ștere — și Oradea, ca între două hotare, formează acea fâșie de lumină pe care soarele de primăvară o face prin spărtura norului greu de zăpadă, ce plănăză pe crestele munților.

De aceea pot afirma sus și tare, astăzi pleacă dintre noi un suflet nobil de româncă reprezentativă; s'a stâns de suflul morții o făclie a altarelor noastre Euharistice; s'a oprit din mers inima cea mai duiosă de mironosiță; a încetat de a mai pălpâi o vieață binecuvântată de sfântă.

Și pierderea ei o simte, mai presus de toate, Preasfințitul ei frate, vlădicul nostru scump și întreaga familie Frențiu, cu vărul Demeter Cornel. Dar o simțim și noi cu toții, toată Oradea și la lacrimile noastre, se vor alătura primind trista veste, Ardealul întreg și România Mare.

Iar ziua asta de despărțire ne-o poate face tuturor mai ușoară, numai balsamul credinței: *Fericită e înaintea lui Dumnezeu moartea cuvioșilor . . .* Și El, în bunătatea Sa nemărginită, ne-a lăsat semne vădite de alegere sfântă în roaba sa, Lucreția Frențiu. Într'adevăr, dacă moartea are o poezie, atunci numai vieața din exuberanta simțire a Crăciunului românesc i-o poate da. E frumos a muri tocmai la Crăciun, dupăce zeci de ani dearândul te-ai silit să aduci bucuriile cele mai curate în familiile sărace și în miile de suflete de copii orfani.

E și mai frumos a muri în ceasul în care și Cristos Mântuitorul și-a dat sufletul, dupăce i-ai cinstit Patimile amare, prin Rozarul sfintelor Râni și ai militat cu entuziasm în asociația Preasfintei Inimi. E tot atât de frumos a trece la veșnicie în zi de Sâmbătă, zi închinată Preacuratei dupăce toată vieața, rămânând fecioară din convingere, ai fost o fiică devotată a Nascătoarei, i-ai propagat cultul cu cărți și icoane, i-ai purtat scapularul, ai înflăcărat mii de suflete de iubirea ei și ai activat cu eroism în Reuniunile ei, atrăgând cu pilda ta și pe alții la cinstirea ei.

D șoara Lucreția Frențiu are toate aceste semne mângâietoare de predestinațiune. Să plângem? Da. Dar pentru noi, nu pentru dânsa. Să plângem pentrucă vom fi lipsiți de căldura vieții ei, vom fi lipsiți de lumina pildelor ei. Iar despre dânsa lăsați-mă, să Vă spun cuvintele sf. Augustin, pentru mama lui Monica: »Renăscută în Cristos, prin botez a trăit preamărind pe Dumnezeu cu credința și cu fapta, făcând milostenie a iertat tuturor greșiților ei, iar apropiindu-se ziua deslegării, nu s'a gândit să-și așeze cu pompe trupul său, sau să-și îmbălsemeze cu parfumuri, nici n'a dorit monument ales, ci numai ne-a recomandat s'o pomenim la altarul Domnului«.

Infrângem deci în noi durerea inimii pământești pentru a ne lăsa stăpâniți numai de puterea credinței mântuitoare și ne despărțim de roaba lui Dumnezeu Lucreția Frențiu, zicându-i din suflet: »Te ai trudit destul în valea lacrimilor, mergi la odihnă, suflete senin

și mare. Amintirea ta va fi veșnică în sufletele noastre, iar numele tău tău va înflori deapururi pe buzele noastre în văpaia rugăciunii«. Amin.

Cuvântarea d-nei Ella Ciortin

Din partea Reuniunii Sfânta Maria, țin să aduc ultimul cuvânt de adio fostei noastre președintă pe viață, Lucreția Frențiu.

Când trupul tău amorțit pe veci coboară la locul unde e rânduiala, sufletul Tău binemeritat se înalță și trăește.

Glia care va acoperi sicriul tău te va despărți de noi, dar căldura inimii tale va pluti asupra mormântului tău, și va învălui întotdeauna amintirile noastre.

Adânc întristate stăm în jurul mormântului tău și greu ne este momentul despărțirii, căci pierdem în tine steaua care ne-a condus.

Iartă-mă dacă nobleța ta sufletească nu o laud după merit, iartă-mă că nu pot îndeajuns să preamăresc calitățile de cari dispuneai; îți cer însă să-mi dai voie de a-ți mulțumi sincer că ne-ai învățat a înțelege, că »roadele muncii sunt cele mai dulci plăceri«.

Îți mulțumim pentru sfaturile înțelepte și inimoase, îți mulțumim că ne-ai ajutat și sprijinit, îți mulțumim pentru devotamentul sincer, și promitem solemn aici la mormântul tău, că vom împlini tot după cum ne-ai sfătuit, și după cum cere sufletul tău. Și acum, când locașul de veci pune o grea poartă între noi și tine un gând cernit de rugăciune închinăm memoriei tale binecuvântate și-ți zicem un duios bun rămas.

Dormi în pace!

*

În numele orfanilor de războiu a spus câteva cuvinte d. Mureșianu.

— **Pacifismul catolicilor.** Cu prilejul »Zilei naționale a păcii« (7. XI. 37), Eminența Sa cardinalul Verdier, arhiepiscopul Parisului, a adresat membrilor francezi ai comitetului următorul mesaj: »Biserica e totdeauna fericită să-și repete dragostea ei de pace. Ea nu uită nici când că întâia poruncă ce a primit dela întemeietorul ei e porunca iubirii aproapelui. — Blandul nume al păcii a răsunit deasupra leagănului din Betleem și, în seara Paștilor, Cristos își rezumă izbânda în aceste cuvinte: *Pace vouă!* — A dori pacea, a înlesni toate mișcările, toate așezămintele care, prin mijloace legitime, vor să apropie neamurile, a cere dela Dumnezeu să înlătore îngrozitoarea stăfie a războiului, cu un cuvânt a iubi cu pasiune pacea și a te ruga pentru stăpânirea ei, aceasta este tradiția Bisericii. Catolicii de astăzi, mândri de această frumoasă tradiție, îi rămân cu râvnă credincioși și, mai presus de toate partidele politice, se unesc din toată inima cu cei ce o iubesc«.

(1g)

In prag de an...

Timpul joacă un rol primordial în viața noastră pământească. Acest adevăr vecinic este o realitate mai convingătoare ca oricând, în vremurile de azi, când în decenii se precipită și condensează mai multe și mai mari fapte și evenimente, ca pe vremuri veacuri de-a rândul. Noi Românii, în special, am trăit și trăim timpuri mai mult decât epocale, care abia se repetă în viața neamurilor și determină soarta unui popor — poate pentru totdeauna.

Odată înfaptuită Unirea, mai mult din mila Domnului decât din vrednicia oamenilor, iată un adevăr de bază a existenței noastre, care este scăpat mereu din vedere — ne-am închipuit că a sosit toamna mănoasă de culesul fructelor, așteptând să ne cadă bunătațile de-a-gata în brațe, ba, atâția hămisiți, rupt-au florile gîngășe înainte de a putea da rod. De fapt însă noi încă abia am răzbit peste gerul viscolit al iernii plină de suferinți milenare; floarea viitorului de aur al ro mânismului este încă un răsad care abia a încolțit din pământ.

Haosul actual al vieții noastre publice ne arată ce mult și greu am păcătuit în cele două decenii scurte. Ce a fost și ce este sufletul românesc? Obligați suntem a ne pune unul fieștecare cât mai categoric această întrebare, datori suntem a face cât mai complet și mai detaliat comparația, iar curajul concluziilor este de-a-dreptul un comandament național de supremă importanță pentru clipele critice prin care trecem la marea cotitură unde ne aflăm.

Pentru cei care văd și înțeleg însă, semne sigure se arată că mijirea instinctivă spre bine a sufletului românesc se îndreaptă, cu o hotărîre de admirat, spre regăsirea echilibrului său moral. Această nădejde salvatoare de neam, datori suntem unul fiecare, fără excepție și fără posibilitate de eschivare justificată, a o îngriji, a o spori și a o ridica, pentru a se transforma și desăvârși în una din celea mai strălucite fapte istorice ale poporului nostru — menită să-i lumineze calea viitorului veacuri înainte.

Biserica noastră în marile momente hotărîtoare ale Neamului nostru, întotdeauna a îndeplinit un rol de mare misiune. Iată acum iarăși a sosit ceasul nostru mare. Nici când nu a fost mai mare lipsă ca să strălucească altarele noastre pentru a vărsa lumină în capete, căldură în suflete și iubire în inimi, ca azi. Nici odată ca azi, din fiecare amvon al nostru să răsună cu glas de tunet și neîncetat peste văi, câmpii și dealuri noul crez național, mai actual ca oricând: Numai la Dumnezeu e scăpare și numai prin legea lui e mântuire. Uitați-vă de jur împrejur cum potențaii vișelului de aur căzuți la pământ, stau buimăciți sub lovitura dreptății divine.

Unul fiecare din noi să fie conștient că pentru zilele ce urmează o mare și sfântă misiune îi este încredințată de voința și înțelepciunea atotștiutoare și atotstăpânitoare a celui de sus. Să fim tari și neclintii în credința chemării noastre superioare! Nu de ale noastre să ne ocupăm, ci toate gândurile și faptele noastre să le punem în serviciul marilor interese ale Neamului, așa cum au făcut întotdeauna, în asemenea ocazii și strămoșii noștri. Dacă suntem persecutați este dovadă convingătoare, că ni se aplică vorbele Mântuitorului: suferi-vor cei ce mă vor urma. Că suntem bărfiți, să nu ne revoltăm, ci mai mult milă să ne fie

de cei ce în invidia lor au recurs la această ultimă armă, care numai cinste nu le poate face. Neferburați de nimeni și nimic să mergem neclintii o clipă și hotărîți pe calea noastră tradițională trasată așa de luminos de marii noștri înaintași cu veacuri înainte.

Prin calitatea marilor barbați am dominat trecutul neamului, prezentul nostru încă în pușini, dar aleși residă, ca în viitor să se îmlinescă prin vrednicia și credința noastră vorba Domnului de o turmă și un păstor, nu prin pretenții deșarte, nici iluzii de dominare omenească, căci a Tatalui ceresc e stăpînirea și înțelepciunea Lui va hotări marea clipă când vom binemerita; nouă credința tare, fapta bună și rugăciunea ferbinte ne rămân. În clipe mari mai mult ca oricând Domnul cu noi este și faptele sale dovedesc prezența de totdeauna, căci tare și drept este. Îl înalță în strălucirea tuturor pe cel bun și drept, doborându-i pe cei răi și fărădelege în mocirla propriilor intrigi și meschinării. Căci numai aceia care au curajul adevărului sunt și pot fi cu adevărat pe calea Celui ce a zis: Eu sunt Calea și Adevărul. Instituțiilor noastre, forme fără conținut, suflet să le dăm în care să pulseze viața de Dumnezeu dăruită a Neamului. Cine simte în el glasul de chemare al Atotputernicului să pornească la faptă și muncă, căci apostoli adevărați ne lipsesc. În fiecare preot al nostru să reinvie și să trăiască sufletul Leului din Sisești și viața lui plină de suferinți să îi dea tărie și persistență.

Acei care într'adevăr au credință nu pot fi lași, căci numai curajoșilor li-se face parte din vrednicia jertfii, supremul și adevăratul merit pământesc, pe când împăcații tuturor compromisiurilor își târesc viața nedemnă de gelatinoase nevertebrate fără nici un risc. Neamul nostru mai mult ca oricând are nevoie de lumină: numai atleții credinței, eroii adevărului și fanaticii convingerilor i-o pot da. Un popor întreg așteaptă și dorește încredere; nu o pot da și împrumuta decât cei care o au în ei înșiși și în Dumnezeu.

Biserică Română unită, în anul ce urmează face apel stăruitor la toți marii și bunii tăi fii, ca mai mult ca oricând și în toate ocaziile să-și servească Neamul cu întreg sufletul și toată inima. Să îi caute de prin unghere pe cei cinștiți, drepti și modești și să îi pună la loc de comandă în fruntea oștirilor gata să-și închege rândurile. Vremea îmbulzițiilor și parvenițiilor se pare că a apus pentru veci. Numai după comandamentele adevăratei credințe în chemarea dumnezeiască a omului se poate încheba ierarhia valorilor, singură capabilă să scoată Țara și Neamul din marele împas în care se găsește — numai cu ajutorul tău, prin tine și cu tine mărită Biserică a lui Cristos, cel Unul născut.

Dr. V. German

— † Iosef Pauchard, mort de curând, a fost redactor la »Freiburger Nachrichten« din 1907, apoi președinte al Asociației publiciștilor catolici, membru în comitetul central al Asociației presei elvețiene, președinte al agenției de informații »Kipa«, membru al Comisiunii permanente a Uniunii jurnaliștilor catolici, participând la toate congresele internaționale ale Presei Catolice.

CRONICI

— **Agru în parohia Oradea-Grădini.** Duminică 5 Dec. a. c. Agru din aceasta parohie a ținut a doua ședința agristă, a într'o atmosferă înălțătoare. Sala școlii primare No. VIII din acest cartier a fost formal tixită de credincioși, așa încât mulți credincioși din lipsă de loc au trebuit să plece acasă ca durere în suflet că nu pot asista la desfășurarea programului.

Ședinței i-a premers Paraclisul. Punctele din programul vast au fost susținute de către elevii gr. cat. dela cele patru școli primare ce cad în raza acestei parohii. N'a lipsit nici concursul credincioșilor cari într'o însuflețire nedescrisă au cântat câteva colinzi de Crăciun, dând și prin aceasta un caracter religios ședinței.

În cadrul programului s'au întrețesut două dialoge »Libertatea« și »Stăpânul și surdul« care au produs mult haz și voie bună.

Conferința și de data aceasta îi revine Păr. V. Muntean care a vorbit despre »Adevărata lege strămoșească a Românilor«. Bazat pe date istorice nefalsificate, cu citate din marii noștri istorici a dovedit celor prezenți că religia genuină a poporului românesc a fost cea catolică în forma ei latină, a explicat într'o formă populară cum am ajuns noi românii sub influința bulgară și slavonă la marea neunire, pe cum și ful cum s'a făcut unirea care a adus atâtea foloase naționale și culturale tuturor Românilor.

La urmă Păr. paroh mulțumește tuturor pentru interesul ce l poartă acestor ședințe.

„**Falanga Sf. Cruci**“ se numește societatea religioasă a elevilor dela Școala Normală Română Unită, care are de scop deprinderea internă și propagarea unui cult special pentru sf. Cruce și pentru cele cinci Rane ale Mântuitorului.

Inițiată — la dorința expresă a lui Isus Cristos și a sfintei Sale Mame, — de fratele franciscan Leopold din Torino în 1913 și aprobată în 1914 de arhiepiscopul din Torino Card. Richelmy, această societate numită Uniunea Sf. Cruci s'a lăjit repede în toate țările catolice, grație scopului său sublim și organizației sale cu adevărat de falangă luptătoare pentru idealul creștin. Frații Școlari au introdus-o și în România sub numele de »Falanga Sf. Cruci« având drept »regulament« următoarele cinci porunci care trebuiesc observate conștiincios și cu convingere de fiecare membru al ei:

1. Să-ți faci semnul Crucii cu evlavie și cu mândrie.
2. Să nu treci niciodată nepăsător pe lângă o Cruce, ci s'o saluți cu respect, iar de este lipsă — s'o ngrijești.
3. În casa ta Crucea să ocupe locul întâiu și, cât poți, să răspândești cinstirea ei.

4. Mărturisește și-ți apără credința, cu mândrie și curaj.

5. Crucea să ți spună totdeauna: »fii om de datorie«. Elevii Școlii Normale Rom. Unite, au răspuns cu însuflețire chemării Marelui Căpitan al Falangei — Isus Cristos, înscriindu-se într'insa 175 de inși promițând sincer și tare că vor observa regula de vieță creștinească și tinerească, concretizată în cele cinci porunci. Ei au arătat că au înțeles chemarea fratelui Leopold, trăindu-și tinerețea cu veselie senină — cu căldura iubirii lui Isus, și în umbra dulce și protectoare a Crucii Sale.

La serbarea artistico-literară ținută la Școala Normală Română Unită în 21 XI c. în cinstea Preacoratei, falangiștii s'au manifestat cu mult gust în alegerea și executarea unui program. Cărtecele, jocurile gimnastice și ritmice, corurile încununete cu admirabilul tablou simbolic: »Apariția comandantului suprem«, după cum și talentul dovedit la interpretarea unei foarte plăcute comedii: »Lozul cel mare«, au stârnit admirația publicului foarte numeros din sală, și i-au smuls meritate aplauze.

— † **Dr. Bitay Arpad**, profesor la Academia de teologie catolică din Alba-Iulia, neobosit cercetător istoric literar, înzestrat cu o uimitoare memorie, având frumoase legături colegiale cu învățații noștri, a decedat în luna din urmă a acestui an. R. i. p.

— **Jubileul de 25 de ani al ziarului „L'Italia“** din Milano a fost sărbătorit, decurând (Oct. 1937), în cadre solemne. Ziarul e organ al Acțiunii Catolice. Directorul ziarului declară că nu caută bani, ci cetitori. Arhiepiscopul local, cardinalul Schuster spune că regimul fascist a desființat presa rea (pornografă și amatoare de senzații criminale). Totuși presa catolică e foarte necesară pentru a aduce la cunoștința tuturor credincioșilor glasul păstorilor lor, în deosebi al Papii și pentru a prezenta toate evenimentele zilei, în lumina credinței.

— **Mulțumită.** Reuniunea Sf. Maria a Femeilor Române Unite aduce vii mulțumiri tuturor acelor, cari cu donațiunile lor au binevoit a contribui la îmbrăcarea celor 100 copii săraci dela școlile primare. S'au îmbrăcat 70 copii cu ghete, 30 băieți cu costume și 14 fetițe cu haine. Impărțirea s'a făcut la 20 crt. în sala mare a Școlii Normale, unde copii au mai primit cozonaci și bonboane.

— **Mulțumită.** Sindicatul Industriașilor Cărnari din Oradea a binevoit a dona Reuniunii Sft. Maria a Femeilor Române Unite suma de 1000, (unamie lei), ca rescumpărare de coroană pe mormântul Doamnei Irina Hașăș, pentru care suma Reuniunea aduce cele mai vii mulțumiri. Tot aici aducem mulțumită d-nei Valeria Dr. Bleda, D-nei Ela Ciortin, D-șoarei Cornelia Erdelyi și d-lui Protopop Maior, cari cu câte 100 lei au contribuit tot pentru acest scop.